

Gidoilarien laudorio

Juan Nadie eta *Suvedió una noche* filmen gidoilari izan zen Robert Riskin, besteak beste. Hollywoodeko gidoilarien grebaren oihartzun urrunengatik izango da akaso, baina sarri samar akordatzun naiz aspaldion haren pasadizo batekin: ernegatu samartuta zebilen nonbait Riskin Frank Caprarekin. “Capra ukitu bereziari” zor ziotela bere filmek arrakasta errepikatzen zuen zuzendariak noiznahi, eta gidoiaren garrantzia menosteko zuen setarekin kokoteraino zegoen Riskin. Behin eta berriro hurrengo filmerako gidoia eskatu arren, Riskinek atzeratu egin zuen hura Caprari eskura emateko momentua, harik eta epez estu samar zebiltzala eta, ekoizleak urduritzen hasi eta gidoilariaren telefonoa txinpartaka hasi zen arte –“hemen inork ez dauka presarik, presa daukan arte”, horixe gidoilariaren leloetako bat–. Ezarritako epea betetzeko egun bakarra falta zela, filma errodatzen hasteko zain talde guztia, irribarreitsu azaldu zen Robert Riskin Capraren bulegora, eta ehun folio zuriko sorta utzi zion mahai gainean, burlaize nabarmenez: “Ea bada, Frank, emaiok honi hire ukitua, ahal baduk”.

Zuzentzea ez dela hain zaila ere, alegia, zer zuzendu garbi dagoenean. Edo alde erantzira: esku artean daukazunari etekinik onena ateraz ondo zuzentzea, ikaragarri zeregin zaila dela. Gure ingurura begiruta, gauza bat garbi samar dago, ehun folioak eskura ditugu –are gehiago ere esango nuke: Ehun Folio Zuriaren sektaz gainezka ez ote gaude arlo guztietan?–, baina zer gertatzen da folio horiek zikintzeaz ari garenean? Aise lortuko al ditugu horiek betetzeko istorio mamitsuak? Ez hain aise.

GIDOILARIAK ETA ZUZENDARIAK. Gidoilari eta zuzendarien arteko gaizkiulertuak ez dira berriak. Sonatua izan da aurten Guillermo Arriaga eta Alejandro Iñárrituaren arteko dibortzioa. Lehenak gidoilari hitza arbuiatu du, bera “gidoilari ez, baizik eta pelikula-idazle” dela

DANI BLANCO

aldarrikatuz, eta filmaren ereinotzak oro zuzendariarentzat bakarrik direla ikusteaz aspertuta dagoela adieraziz. Gidoilari ofizioaren prestigio faltaren ondorio den alboko kalte penagarri honekin, beldur naiz ez ote diren biak galtzen aterako. Kontua basaki da humanoa, hala ere: taldean lan egiten dugunean, denok uste izaten dugu ingurukoek baino gehiago –edo hobea– dela guk taldeari aportatzen dioguna. Talde lanari ezer gutxi eranstean diogunean ere, geure printzaren axal fina preziazten dugu –“Capra ukitua”, nonbait– lankideen ezpal-sortaren aurretik, nahiz eta ez garen gehienetan sentimendu hori plaza-ratzeko bezain autosuntsizaille izaten. Horrela heziak izan gara. Humanoa izatea, horrek ez dauka bueltarik. Nola jokutzen dugun jakitea, ordea, mesedetarako da beti. Horixe da gidoilariaren lanetako bat: egoerak sortu eta pertsonaiak hizketan jarri liskarrak eragitea. Gidoilariak berak sortu duen aferari begira geratzen da gero, haurra bere bihurrikeriari nola.

Esango dut: munduan gehien gustatzen zaidan bigarren gauza da taldean lan egitea. Lehen, bakarrik lan egitea da.

Eta, hala ere, maite dut gidoiak lau eskutara idaztea. Idatzitakoa gero komikigile baten esku edo aktore talde baten esku uztea. Egin dezatela haiek nahi dutena testuarekin, birrin-du, edertu. Liberazio bat ere izan liteke.

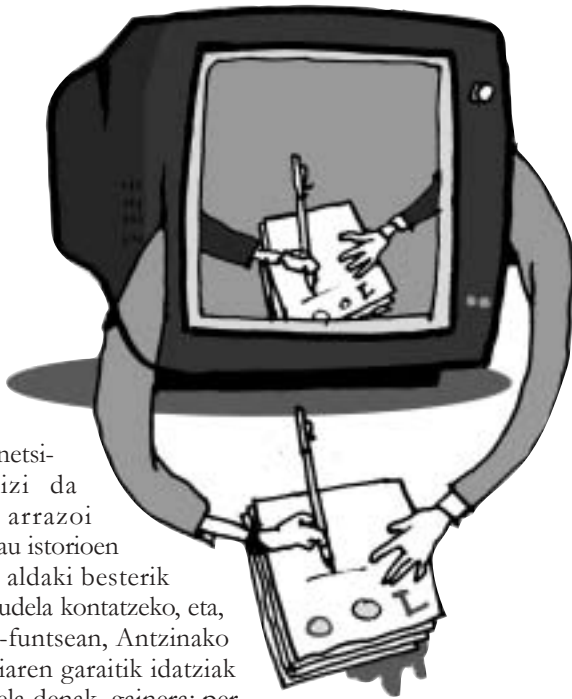
Eta bestalde: asko hitz egiten da zinemaren eta literaturaren arteko loturez, baina noizbait hasi beharko dugu telebistaren eta literaturaren arteko harremanaz ere hizketan. Ez al dira, akaso, AEBetatik iristen zaizkigun hainbat telesail etako pertsonaiak, egoerak eta elkarrizketak, hango zinema ustez independentea baino askoz ere berritzaileagoak eta gaur egungo errealitatean txertatua- goak? Baina zinemako gidoilariak menostuak badira, atera kontuak zer gertatzen den telebistakoekin.

NOBELAGILEAK ETA GIDOILARIAK. Zer da nobelagile bat gidoilariaren artean: norbait arrotza? Hasieran bai, litekeena da. Gidoilariak artisautzat dauka bere burua, egiturak menperatzen ditu, tempo-

«
Munduan gehien gustatzen zaidan
bigarren gauza da taldean lan egitea.
Lehen, bakarrik lan egitea da
»

irudiak:
Antton Olariaga

ak, sinetsi-
ta bizi da
—eta arrazoi
du— lau istorioen
seina aldaki besterik
ez daudela kontatzeko, eta,
funts-funtsean, Antzinako
Greziaren garaitik idatziak
daudela denak, gainera; per-
tsona apala da gidoilaria, badaki
plantilarekin lan egiten, formula
matematikoetan sinesten du ongi
egindako lanean adina. Gidoilari
profesional bat, zer da? Lan bati
baiezkoa eman ondoren esanda-
ko epean lana burutu eta horren
trukean dirua kobratzen duena
—topikoen zerrenda egin dut,
ados—. Nobelagileak aldiz, artista-
tzat dauka bere burua, *sortzailea*
da, bakarra eta errepika ezina
denaren bila dabil, harri filosofa-
laren bila, errazkeriatzat jotzen
ditu gidoietako elkarriketak
—“amaitu gabeko esaldi ziztri-
nak!”—, gorroto ditu telesailtako arduradunek
jartzen dizkieten eszenatoki eta pertsonaien
muga hertsia, epeak gorroto ditu oroz gain,
eta ziurtzat jotzen du bere tormentuaren ordain
ekonomiko plakoa bere obraren handitasunare-
kiko zuzenki proportzionala dela —ostera ere
zerrenda parodiakoa, ados—. Alta, nobelagile
parodiakoak asko du ikasteko gidoilari topiko-
engandik. Ia dena, esango nuke. Eta hala ere,
eskafandrarekin bezala ibiltzen dira idazle asko
gidoilarien artean, *ez kutsatu nahian bezala*. Kon-
tutua bitxia da: poeta batek gidoiak egiten baditu,
poeten kale-kantoira poesia irakurtzera gonbi-
datzen dutenean, bere gidoilari alderdia ezkuta-
tzen saiatzen da kosta lain kosta. Gauerdian eta
basoerditan oso sartuta dagoenean bakarrik
aitortuko du, ordu txikitan, aho txikiarekin, tele-
bista *autonomiko* batean —hori are aho txikiagoa-
rekin— lan egiten duela, gidoiak eginez halako

Askok hitz egiten da zinemaren eta
literaturaren arteko loturez,
baina noizbait hasi beharko dugu
telebistaren eta literaturaren arteko
harremanaz ere hizketan

fikziozko telesail batean —*glamourrik* ez izatea
zer den!—. Alderantziz, gidoilari bezala lanean
ari denean, poemak idatzi izan dituela zabaltzen
bada lankideen artean, hobe du hurrengo lan-
afarian txizari eutsi, berehala baliatuko baitute
komunerako lehen osteratxoa barre zantzotan
hasteko bere *dibinotasunaren* lepotik. Poeta izan
ala gidoilaria izan? Ez al dago biak batera izate-
rik? Ez itxuraz, susmagarri izan gabe. Truman
Capote gidoilaria ez balitz bezala. John Ford
narratzailea ez balitz bezala. Chaplin poeta ez
balitz bezala. Talde lan honetan, eta erabat
injustua izanez, idaztea injustua izatea baita
—Paul Morandek neutraltasunari buruz esan
zuenarekin bat nator: “fraideena, deabruarena,
txoriena da neutraltasun erabatekoa”—, aletu
ditzagun ofizio elkarrekiko ez-hain-diferente-
tako kideek elkarri buruz pentsatzen dituzte-
nak, aktoreak ere tartean sartuz:

Nobelagileak gidoilariari buruz pentsatzen
duena: “uretan disolbatutako idazle ezindua,
gajoa!”.

Gidoilariak nobelagileari buruz pentsa-
tzen duena: “kimatuko nitek nik
ederki nobela horren erdia, betelan
hutsa egiaz... Eta egitura? Zer egitu-
ra eskasa!”

Aktoreak gidoiari buruz pentsa-
tzen duena: “nik salbatu beharko diat
bada *oraingoan* ere nire talentuarekin,
testu-uste estu hau...”

Gidoilariak aktoreari buruz pen-
tsatzen duena: “izorratu zidak, izo-
rratu zidak berriz ere!”

HONEN ONDORIOA. Aktoreak beren
gustuko testuak idazten hasten dira
—baina Woody Allen bakarra dago—;
nobelagileek ideia mamitsuenak
beren-berenak bakarrik diren nobelen golko-
rako gordetzen dituzte —ez dute haien ofizio-
aren erdiarekin gozatzen, beraz—; eta gidoila-
riek... zer egin dezakete gidoiak egiteko
ofizioa odolean daramaten gidoilariak?
—nobelak idazten hasi beharbada, mendeku
gisara?—. Hainbeste mesfidantza dagoen
lekuan ezinezkoa da talde lana: abandonua
eskatzen duelako talde lanak. Puntu batera
ailegaturik, zure Ideia Maiteari ibaian behera
joaten utzi behar diozu, abandonatu egin
behar duzu beste batzuen esku. Eta hori da
kostatzen zaiguna. Beharbada Ideia Maite
gutxiegi ditugulako eta estekatuegi gaudelako
haiei. Talenturik gabeak garela onartzea
baino errazagoa da, aukeran, zikoitzak garela
pentsatzea.

Horrela ez dago ehun folio beteko ditue-
nik. ■